

Hoitopääsy erikoissairaanhoidossa 30.04.2023

Hoitovelka kiireettömään erikoissairaanhoitoon jatkoï kasvuaan keväällä

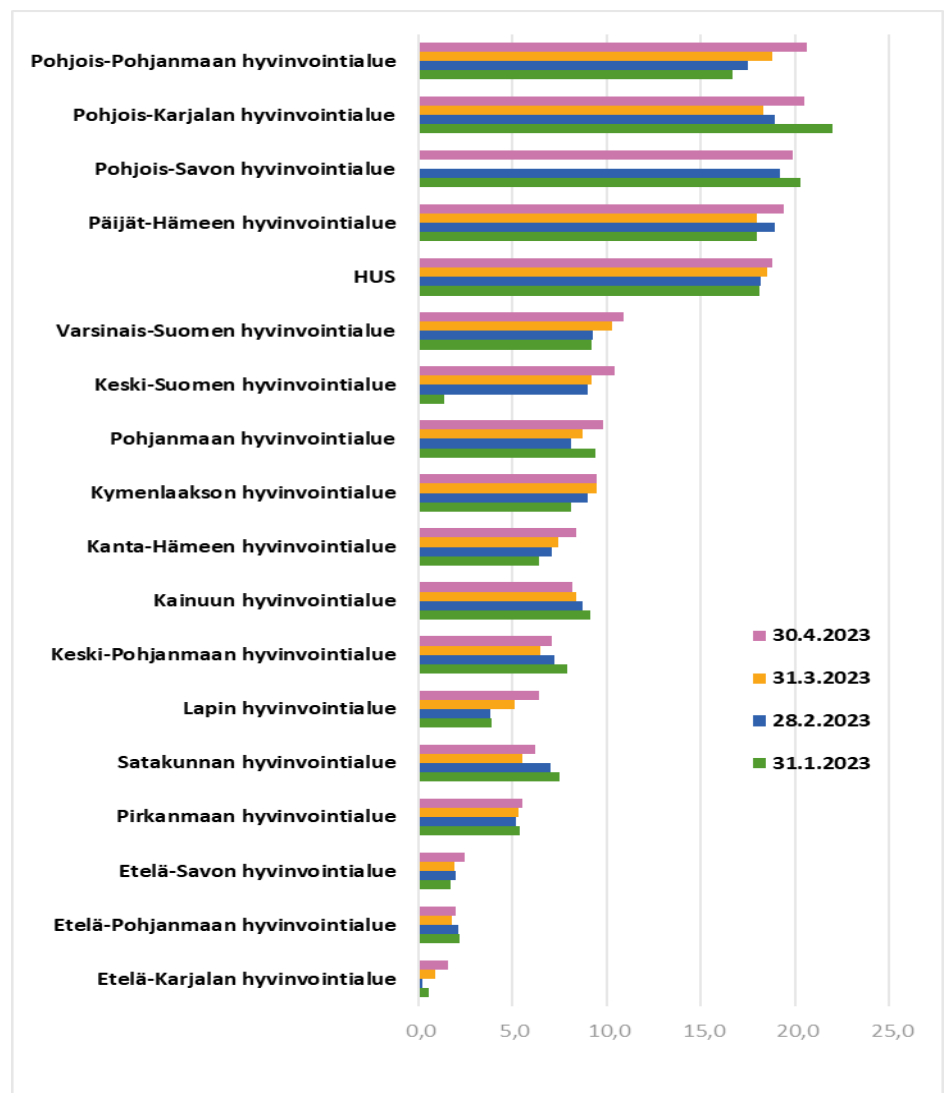
PÄÄLÖYDÖKSET

- Huhtikuun 2023 lopussa lähes 169 000 potilasta odotti kiireettömään erikoissairaanhoitoon.
- Huhtikuussa 2023 yli puoli vuotta hoitoa odottaneita potilaita oli yli 21 000.
- Suhteellisesti eniten yli puoli vuotta odottaneita potilaita oli Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella ja vähiten Etelä-Karjalan hyvinvointialueella.
- Mediaani odotusaika 30.4.2023 kiireetöntä sairaanhoitoa odottaville potilaille oli 50 vuorokautta.
- Yli kolme kuukautta mielenterveyspalveluita odottaneiden lasten ja nuorten määrä on noussut verrattuna joulukuuhun 2022.

Huhtikuun 2023 lopussa lähes 169 000 potilasta odotti pääsyä kiireettömään erikoissairaanhoitoon hyvinvointialueiden sairaaloissa. Hoitoa odottaneista yli 21 000 (12,5 %) oli odottanut hoitopääsyä yli puoli vuotta. Huhtikuun lopussa 2023 yli puoli vuotta jonottaneita potilaita oli lähes 3 000 potilasta enemmän kuin vuoden 2023 tammikuussa. (Taulukko1.)

Yli puoli vuotta kiireetöntä erikoissairaanhoitoa huhtikuun 2023 lopussa odottaneiden osuus kaikista odottavista oli suurin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella (20,6 %) ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella (20,5 %) sekä pienin Etelä-Karjalan hyvinvointialueella (1,6 %). Yli puoli vuotta odottaneiden potilaiden määrä kasvoi lähes koko maan tasolla, oli alueiden välillä silti isojakoin eroja. (Kuvio 1, Taulukko 1.)

Kuvio 1. Yli puoli vuotta kiireetöntä hoitoa odottaneiden osuus hyvinvointialueiden sairaaloihin odottavista (%) 31.1.2023, 28.2.2023, 31.3.2023 ja 30.4.2023

Taulukko 1. Hoitoa odottaneiden lukumäärät ja odotusajan mediaanivuorokausi hyvinvointialueittain 30.4.2023

Hyvinvointialue	Hoitoa odottaneet yhteensä	Hoitoa odottaneet 1-90 vrk	Hoitoa odottaneet 91-180 vrk	Hoitoa odottaneet yli 180 vrk	Hoitoa odottaneet yli 180 vrk, %	Jäsenkuntien hoitoa yli 180 vrk odottaneet/10 000 as,	Odotusajan mediaani vrk	31.1.2023 hoitoa yli 180 vrk odottaneet	Hoitoa yli 180 vrk odottaneiden muutos 01/2023-04/2023
Etelä-Karjalan hyvinvointialue	1 534	1 333	176	25	1,6	1,8	35	10	15
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	5 609	4 218	1 277	114	2,0	5,7	36	127	-13
Etelä-Savon hyvinvointialue	5 855	4 769	939	147	2,5	10,6	39	101	46
HUS	36 869	22 264	7 678	6 927	18,8	34,8	103	6 763	164
Kainuun hyvinvointialue	3 572	2 635	645	292	8,2	41,4	56	299	-7
Kanta-Hämeen hyvinvointialue	8 739	6 254	1 748	737	8,4	42,1	36	543	194
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	4 793	3 481	970	342	7,1	37,6	43	383	-41
Keski-Suomen hyvinvointialue	10 804	7 403	2 273	1 128	10,4	42,4	36	5	1 123
Kymenlaakson hyvinvointialue	3 563	2 519	704	340	9,5	7,0	49	307	33
Lapin hyvinvointialue	4 243	2 827	1 144	272	6,4	14,8	49	144	128
Päijät-Hämeen hyvinvointialue	5 039	2 905	1 155	979	19,4	45,5	55	940	39
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue	4 589	2 425	1 222	942	20,5	57,6	74	1 019	-77
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	14 758	8 103	3 613	3 042	20,6	61,8	71	2 270	772
Pirkanmaan hyvinvointialue	18 632	14 680	2 930	1 022	5,5	17,9	38	982	40
Pohjois-Savon hyvinvointialue	9 218	5 458	1 928	1 832	19,9	68,4	50	1 603	229
Satakunnan hyvinvointialue	9 644	7 104	1 939	601	6,2	28,0	41	682	-81
Pohjanmaan hyvinvointialue	3 558	2 366	844	348	9,8	19,1	49	334	14
Varsinais-Suomen hyvinvointialue	17 849	12 846	3 054	1 949	10,9	37,8	45	1 544	405
Hyvinvointialueet yht.	168 868	113 590	34 239	21 039	12,5	-	-	18 056	2 983

Koska sairaanhoitopiirit lakkasivat olemasta 31.12.2022 ja muuttuivat hyvinvointialueiksi vuoden 2023 alusta, ei tilastojen aikasarjat ole suoraan verrannollisia. Uudet aikasarjat tilastoista alkavat 1.1.2023. Tässä tilastoraportissa esitetään erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn tilanne hyvinvointialueittain vuoden alusta. Ennen koronaepidemiaa, vuosina 2014–2018, sairaanhoitopiireissä yli puoli vuotta odottaneita oli huhtikuun lopussa keskimäärin 1 500. Vuonna 2019 yli puoli vuotta odottaneita oli jo yli 3 600. Koronaepidemian vaikutus pitkään hoitoa odottaneisiin alkoi näkyä vuoden 2020 aikana, jolloin hoitoa yli puoli vuotta odottaneita oli huhtikuun lopussa yli 10 000. Huhtikuussa 2023 yli puoli vuotta odottaneiden määrä oli kasvanut ollen yli 21 000 potilasta, mikä on lähes 3 000 potilasta enemmän kuin tammikuun lopussa 2023. (Taulukko 1, Taulukko 2.)

Kolmesta kuuteen kuukautta odottaneita huhtikuun 2023 lopussa oli yli 34 000. Kolmesta kuuteen kuukautta hoitoa odottaneiden määrä on pysynyt vuonna 2023 keskimäärin samalla tasolla. (Kuvio 2.)

Taulukko 2. Yli puoli vuotta hoitoa odottaneiden määrän kehitys hyvinvointialueittain vuonna 2023

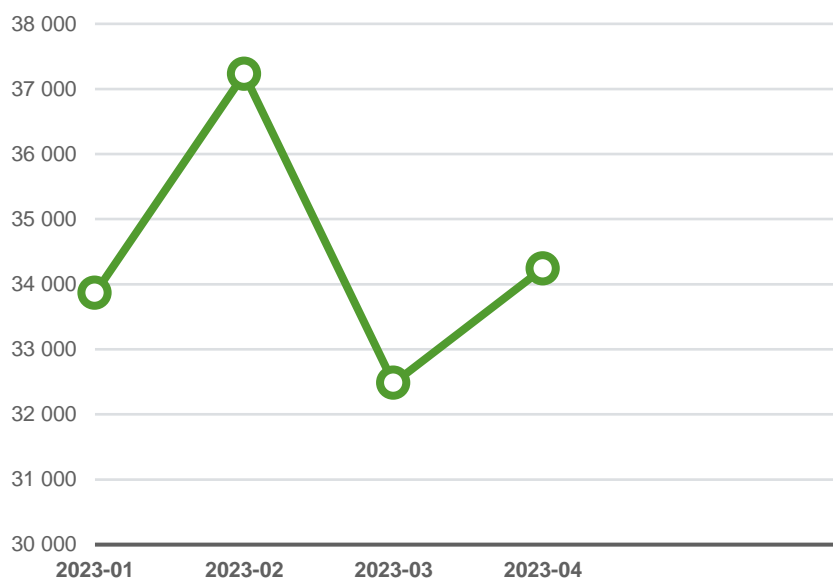
Hyvinvointialue	31.1.2023	28.2.2023	31.3.2023	30.4.2023
Etelä-Karjalan hyvinvointialue	10	3	14	25
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	127	120	99	114
Etelä-Savon hyvinvointialue	101	118	111	147
HUS	6 763	6 847	6 900	6 927
Kainuun hyvinvointialue	299	294	298	292
Kanta-Hämeen hyvinvointialue	543	624	659	737
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	383	346	309	342
Keski-Suomen hyvinvointialue	5	926	973	1 128
Kymenlaakson hyvinvointialue	307	334	348	340
Lapin hyvinvointialue	144	149	211	272
Päijät-Hämeen hyvinvointialue	940	968	913	979
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue	1 019	866	822	942
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	2 270	2 478	2 712	3 042
Pirkanmaan hyvinvointialue	982	962	957	1 022
Pohjois-Savon hyvinvointialue	1 603	1 669	3	1 832
Satakunnan hyvinvointialue	682	657	520	601
Pohjanmaan hyvinvointialue	334	301	319	348
Varsinais-Suomen hyvinvointialue	1 544	1 561	1 739	1 949
Hyvinvointialueet yht.	18 056	19 223	17 907	21 039

Tiedonkeruu

Sairaanhoitopiirien toiminta siirtyi hyvinvointialueiden toiminnaksi vuoden 2023 alusta, jolloin hyvinvointialueet aloittivat toimintansa. Osa hyvinvointialueista muodostuivat useammasta sairaanhoitopiiristä sekä perusterveydenhuollon yksiköistä, jotka tuottavat erikoissairaanhoitoa. Nämä on yhdistetty hyvinvointialueiden alle. Data ei ole tämän vuoksi vertailukelpoista sairaanhoitopiirien ilmoittamaan dataan. Vuoden 2023 alusta alkavat uudet vertailukelpoiset tilastotiedot. Sairaanhoitopiirien mukainen data löytyy edelleen erikoissairaanhoidon hoitopääsyn sivuilta:

[Erikoissairaanhoidon hoitopääsy](#)

Kuvio 2. Hoitoa 91-180 vuorokautta odottaneiden määrän kehitys vuonna 2023 hyvinvointialueet yhteensä

Haastava tilanne terveysalla vaikuttaa kiireetöntä hoitoa odottavien kokonaismäärässä, mutta suhteellisesti eniten yli puoli vuotta odottaneissa. Haastetta tuo henkilökuntapula ja organisaatio uudistuksesta tulevat haasteet. Tammikuun lopussa 2023 yhteensä hoitoa odotti yli 14 000 potilasta vähemmän kuin huhtikuun lopussa 2023. Myös yli puoli vuotta odottaneiden määrä on kasvanut tämän vuoden aikana lähes 3 000 potilaalla. (Taulukko 3, Taulukko 2.)

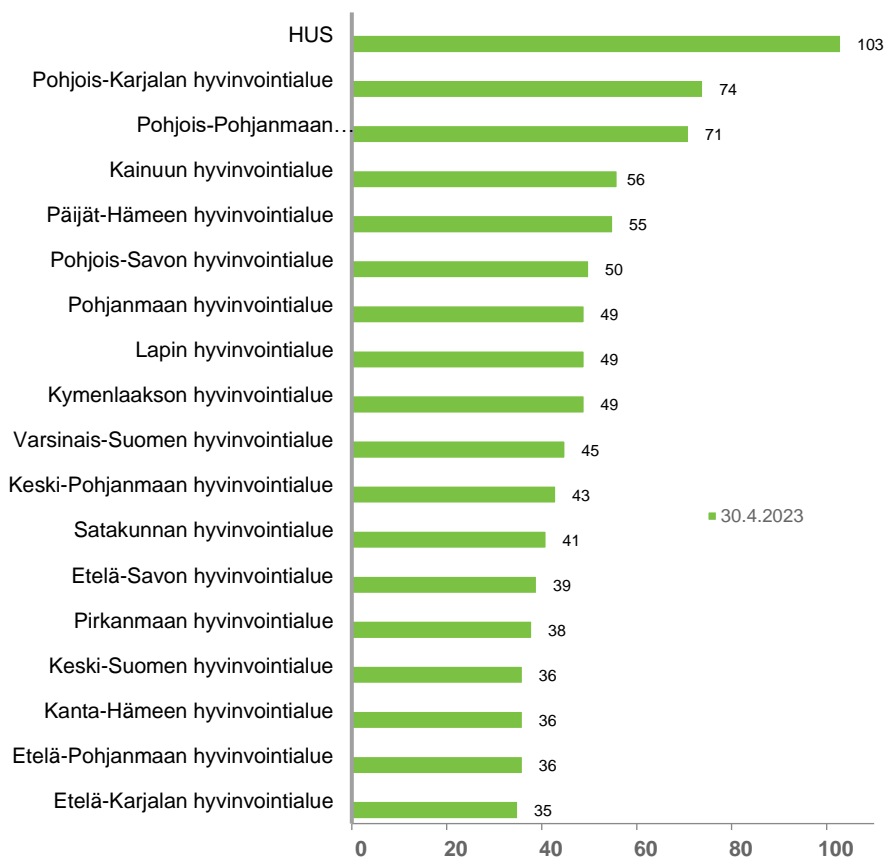
Taulukko 3. Kaikkien hoitoa odottaneiden määrän kehitys vuonna 2023 hyvinvointialueittain

Hoitoa odottaneet yhteensä	31.1.2023	28.2.2023	31.3.2023	30.4.2023
Etelä-Karjalan hyvinvointialue	1 540	1 623	1 612	1 534
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	5 809	5 747	5 579	5 609
Etelä-Savon hyvinvointialue	5 796	5 850	5 862	5 855
HUS	37 390	37 607	37 266	36 869
Kainuun hyvinvointialue	3 296	3 394	3 558	3 572
Kanta-Hämeen hyvinvointialue	8 457	8 755	8 861	8 739
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	4 871	4 795	4 780	4 793
Keski-Suomen hyvinvointialue	357	10 246	10 575	10 804
Kymenlaakson hyvinvointialue	3 813	3 722	3 650	3 563
Lapin hyvinvointialue	3 726	3 876	4 171	4 243
Päijät-Hämeen hyvinvointialue	5 222	5 127	5 072	5 039
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue	4 631	4 584	4 481	4 589
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	13 606	14 200	14 452	14 758
Pirkanmaan hyvinvointialue	18 260	18 547	18 155	18 632
Pohjois-Savon hyvinvointialue	7 879	8 685	1 732	9 218
Satakunnan hyvinvointialue	9 120	9 335	9 481	9 644
Pohjanmaan hyvinvointialue	3 558	3 697	3 668	3 558
Varsinais-Suomen hyvinvointialue	16 819	16 810	16 937	17 849
Hyvinvointialueet yht.	154 150	166 600	159 892	168 868

Odotusajan mediaanit hyvinvointialueilla

Potilaat odottivat huhtikuun 2023 lopussa kiireetöntä erikoissairaanhoidon hoitoa hyvinvointialueilla keskimäärin 50 vuorokautta. Pisimmät odotusajan mediaanit olivat huhtikuussa 2023 HUSin alueella (103 vrk.) Lyhyin odotusaika oli Etelä-Karjalan hyvinvointialueella (35 vrk.) (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Hoitoa sairaanhoitopiirien sairaaloihin odottavien odotusajan mediaani (vrk) 30.4.2023

Lähetteet

Lähetteiden määrä väheni vuonna 2020 koronaepidemian puhjettua. Tilanteen helpottamiseksi alkoivat lähetteiden määrät kasvamaan, jolloin vuonna 2022 lähetteitä saapui ja käsiteltiin noin 1 250 000 kappaletta. Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn lähetteiden määrä esitetään kumulatiivisena lukuna. Vuonna 2023 lähetteitä tuli tammi-huhtikuun välisenä aikana yli 470 000. Vuonna 2022 samana ajanjaksona lähetteitä tuli yli 400 000. (Taulukko 4.)

Kiireettömään erikoissairaanhoidon tulleet lähetteet tulee käsitellä 21:n vuorokauden aikana. Lähetteiden käsittelyaikoja seurataan hyvinvointialueittain ja tilastoidaan kolmessa vuorokaudessa käsiteltyihin, 4-21 vuorokaudessa käsiteltyihin ja yli 21 vuorokaudessa käsiteltyihin. Hyvinvointialueilla lähetteiden käsittelyajat (yli 21 vrk) ylittyivät 1.8 % lähetteisistä. (Taulukko 5.)

Taulukko 4. Käsitellyt kiireettömät lähetteet (lkm) hyvinvointialueilla vuonna 2023

Hyvinvointialue	2023-01	2023-02	2023-03	2023-04
Etelä-Karjalan hyvinvointialue	2 704	5 539	8 606	10 959
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	4 331	8 751	13 427	17 718
Etelä-Savon hyvinvointialue	4 116	8 135	10 205	16 244
HUS	28 781	58 945	87 957	117 657
Kainuun hyvinvointialue	2 265	4 446	-	8 843
Kanta-Hämeen hyvinvointialue	5 098	10 179	15 829	20 231
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	2 658	5 063	7 751	9 963
Keski-Suomen hyvinvointialue	834	11 892	17 638	23 453
Kymenlaakson hyvinvointialue	52 688	4 528	9 064	14 128
Lapin hyvinvointialue	3 773	7 029	11 639	14 000
Päijät-Hämeen hyvinvointialue	4 926	9 300	14 602	18 730
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue	3 816	7 196	10 808	13 975
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	8 749	18 165	28 528	36 710
Pirkanmaan hyvinvointialue	9 535	19 687	31 034	40 638
Pohjois-Savon hyvinvointialue	6 473	14 035	4 491	29 885
Satakunnan hyvinvointialue	5 191	10 431	16 569	21 541
Pohjanmaan hyvinvointialue	4 514	9 374	14 456	18 670
Varsinais-Suomen hyvinvointialue	9 303	18 282	28 914	37 317
Hyvinvointialueet yht.	159 755	230 977	331 518	470 662

Taulukko 5. Saapuneet ja käsitellyt lähetteet 1.1.-30.04.2023 ja niiden käsittelyajat hyvinvointialueittain

Hyvinvointialue	Lähetteet yhteensä	Lähetteitä käsitelty yhteensä	Lähete käsitelty 3 vrk:ssa	Lähete käsitelty 4–21 vrk:ssa	Lähete käsitelty yli 21 vrk:ssa, lkm	Lähete käsitelty yli 21 vrk:ssa, %
Etelä-Karjalan hyvinvointialue	10 928	10 959	9 165	1 783	11	0,1
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	17 840	17 718	13 465	4 209	44	0,2
Etelä-Savon hyvinvointialue	16 128	16 244	12 699	3 282	263	1,6
HUS	120 666	117 657	82 192	31 729	3 736	3,2
Kainuun hyvinvointialue	8 656	8 843	7 036	1 777	30	0,3
Kanta-Hämeen hyvinvointialue	20 153	20 231	17 450	2 749	32	0,2
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	9 893	9 963	7 176	2 501	286	2,9
Keski-Suomen hyvinvointialue	23 000	23 453	18 361	4 985	107	0,5
Kymenlaakson hyvinvointialue	14 129	14 128	10 845	3 158	125	0,9
Lapin hyvinvointialue	14 003	14 000	11 885	2 037	78	0,6
Päijät-Hämeen hyvinvointialue	18 708	18 730	15 351	3 342	37	0,2
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue	13 647	13 975	10 926	2 663	386	2,8
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	36 259	36 710	27 963	8 321	426	1,2
Pirkanmaan hyvinvointialue	40 070	40 638	28 185	11 598	855	2,1
Pohjois-Savon hyvinvointialue	33 135	29 885	20 937	8 559	389	1,3
Satakunnan hyvinvointialue	21 925	21 541	16 037	4 546	958	4,4
Pohjanmaan hyvinvointialue	18 437	18 670	14 338	3 943	389	2,1
Varsinais-Suomen hyvinvointialue	37 421	37 317	28 806	8 089	422	1,1
Hyvinvointialueet yht.	474 998	470 662	352 817	109 271	8 574	1,8

Hoidon tarpeen arviointi

Hoidon tarpeen arvioinnin toteutumista tulkitaan eri tavoin eri hyvinvointialueilla. Tästä syystä hoidon tarpeen arviointia odottavien tietoja ilmoitetaan hyvin eri tavoin. Kirjaamista sekä kirjaamisen käytäntöjä ja ohjeistusta hoidon tarpeen arvioinnissa on yhtenäistetty kansallisesti, mutta työ vielä jatkuu. Hoidon tarpeen arvioinnin ohjeiden päivittämistä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa.

Jos hoidon tarpeen arviointi edellyttää erikoislääkärin arviointia tai erityisiä tutkimuksia, on ne terveydenhuoltolain (2010/1326) mukaan toteutettava kolmen kuukauden kuluessa lähetteen saapumisesta sairaalaan. Esimerkiksi leikkaushoidon tarvetta selvitetään usein erilaisilla tutkimuksilla ja erikoislääkärin arvioinnilla ennen varsinaista hoitopäätöstä.

Huhtikuun lopussa 2023 hoidon tarpeen arviointia odotti yhteensä 75 055 potilasta. Hyvinvointialueiden ilmoittamien tietojen mukaan yli kolme kuukautta hoidon tarpeen arviointia odottaneiden määrät vaihtelevat suuresti. Näistä hoidon tarpeen arviointia odottavista potilaista yli kolme kuukautta odottaneita oli 14 676 (20,1 %). (Taulukko 6.)

Taulukko 6. Hoidon tarpeen arviointia odottavien lukumäärät 30.04.2023

Hyvinvointialue	Yhteensä	1–90 vrk	91–180 vrk	Yli 180 vrk	Yli 90 vrk	Yli 90 vrk%
Etelä-Karjalan hyvinvointialue	488	482	6	0	6	1,2
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	1 970	1 783	114	73	187	9,5
Etelä-Savon hyvinvointialue	263	236	15	12	27	10,3
HUS	32 347	23 627	5 556	3 164	8 720	27,0
Kainuun hyvinvointialue	613	366	230	17	247	40,3
Kanta-Hämeen hyvinvointialue	122	71	13	38	51	41,8
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	-	-	-	-	-	-
Kymenlaakson hyvinvointialue	634	531	63	40	103	16,2
Lapin hyvinvointialue	3 840	3 632	152	56	208	5,4
Päijät-Hämeen hyvinvointialue	3	3	-	-	-	-
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue	5 771	4 100	762	909	1 671	29,0
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	8 406	7 101	853	452	1 305	15,5
Pirkanmaan hyvinvointialue	5 156	4 480	529	147	676	13,1
Pohjois-Savon hyvinvointialue	5 966	5 332	498	136	634	10,6
Satakunnan hyvinvointialue	1 118	913	171	34	205	18,3
Pohjanmaan hyvinvointialue	3 518	2 997	338	183	521	14,8
Varsinais-Suomen hyvinvointialue	2 733	2 567	96	70	166	6,1
Hyvinvointialueet yht.	75 055	59 838	9 717	5 500	15 217	20,3

Odotusajat erikoisaloittain

Huhtikuun 2023 lopussa hoitoa odotti lähes 15 000 potilasta enemmän kuin tammikuussa 2023. Hoitoa odottavien määrä pysyi suurena monella erikoisalalla ja hoitoa odottavien määrä kasvoi esimerkiksi ortopedian ja traumatologian, silmätautien sekä korva-, nenä- ja kurkkutautien erikoisaloilla. Huomioitavaa on, että monella erikoisalalla hoitoa odottavien määrä on pysynyt tasaisena. (Taulukko 7.)

Taulukko 7. Hoitoa odottaneiden määrän kehitys (lkm) erikoisaloittain vuonna 2023

Erikoisala	31.1.2023	28.2.2023	31.3.2023	30.4.2023
Sisätaudit	12 799	13 596	13 401	13 686
Anestesiologia	318	310	305	302
Kirurgia	64 221	68 912	65 491	70 006
20 Kirurgia	1 706	1 851	1 815	1 770
20G Gastroenterologinen kirurgia	13 128	14 621	13 795	14 806
20J Käsikirurgia	4 734	4 927	4 769	5 029
20L Lastenkirurgia	2 008	2 027	1 920	2 132
20O Ortopedia ja traumatologia	27 023	28 328	26 640	29 205
20P Plastiikkakirurgia	4 450	5 017	4 787	5 022
20R Sydän- ja rintaelinkirurgia	613	685	624	713
20U Urologia	5 832	6 288	6 066	6 187
20V Verisuonikirurgia	2 957	3 209	3 199	3 247
20Y Yleiskirurgia	1 770	1 959	1 876	1 895
Neurokirurgia	3 091	3 203	2 926	3 337
Naistentaudit ja synnytykset	7 179	8 044	7 562	7 883
Lastentaudit	2 062	2 183	2 191	2 290
Silmätaudit	24 742	27 171	26 336	28 000
Korva-nenä- ja kurkkutaudit	15 176	16 844	16 327	17 613
Foniatria	305	329	301	352
Hammas- suu- ja leukasairaudet	3 428	3 557	3 476	3 459
Iho- ja sukupuolitaudit	3 127	3 500	3 461	3 411
Syöpätaudit ja sädehoito	667	695	564	557
Psykiatria	4 640	4 743	4 147	4 057
Nuoriso- ja lastenpsykiatria	1 352	1 402	1 337	1 460
Neurologia	2 328	2 618	2 515	2 713
Lastenneurologia	509	548	554	567
Keuhkosairaudet	5 180	5 640	5 749	5 752
Muut	3 024	3 303	3 246	3 421
Hoitoa odottaneet yhteensä	154 148	166 598	159 889	168 866

Psykiatria alle 23-vuotiaat

Tilastoissa huomioitavaa, että alle 23- vuotiaita hoidetaan osittain myös aikuispsykiatrian puolella. Yli kolme kuukautta mielenterveyspalveluita odottaneiden lasten ja nuorten (alle 23-vuotiaat) määrä on huhtikuun 2023 lopussa samalla tasolla kuin tammi-kuussa samana vuonna. Yli kolme kuukautta hoitoa odottaneita oli yhteensä huhtikuun 2023 lopussa 695. Joulukuun lopussa vuonna 2022 yli kolme kuukautta mielenterveyspalveluita odottaneita potilaita oli yhteensä 597. (Taulukko 7.)

Taulukko 8. Alle 23-vuotiaiden lasten- ja nuorten mielenterveyspalveluja (psykiatrian erikoissaloille) yli 90 vuorokautta hoitoa odottaneiden määrän kehitys (lkm) vuonna 2023 sekä 31.12.2022

Yli 90 vrk hoitoa odottaneet	31.1.2023	28.2.2023	31.3.2023	30.4.2023	31.12.2022
70 Psykiatria	470	478	466	471	453
74 Nuorisopsykiatria	120	142	139	137	89
75 Lastenpsykiatria	77	85	98	87	55
Psykiatrian erikoisalot yht.	667	705	703	695	597

Kaihileikkausta odottavia yli 13 000

Yksittäisistä leikkaushoitoa odottavista jonoryhmistä hyvinvointialueiden sairaaloihin oli joulukuun lopussa eniten kaihileikkausta odottavia potilaita. Heitä oli yhteensä 13 242, joista yli kolme kuukautta odottaneita oli 37,8 %, ja näistä yli puoli vuotta odottaneita oli 9,1 %. Pisimmät odotusajan mediaanit olivat kaihileikkausta odottaneissa Varsinais-Suomen hyvinvointialueella (201 vrk), Kainuun sairaanhoitopiirissä (138 vrk) ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella (123 vrk). Lyhyimmät odotusajan mediaanit olivat Pohjanmaan hyvinvointialueella (45 vrk) ja Lapin hyvinvointialueella (49 vrk). Odotusajan mediaani vaihteli 45-201 vuorokauden välillä. (Taulukko 9.)

Taulukko 9. Kaihileikkaukseen odottaneet (lkm)hyvinvointialueittain 30.4.2023

Hyvinvointialue	Yhteensä	1–90 vrk	91–180 vrk	Yli 180 vrk	Yli 180 vrk, %	Yli 90 vrk	Yli 90 vrk, %	Odotusajan mediaani, vrk
Etelä-Karjalan hyvinvointialue	484	300	182	2	0,4	184	38,0	71
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	710	467	243	0	0,0	243	34,2	70
Etelä-Savon hyvinvointialue	610	468	140	2	0,3	142	23,3	58
HUS	2 578	1 794	677	107	4,2	784	30,4	67
Kainuun hyvinvointialue	328	106	104	118	36,0	222	67,7	138
Kanta-Hämeen hyvinvointialue	645	315	237	93	14,4	330	51,2	95
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	256	136	119	1	0,4	120	46,9	86
Keski-Suomen hyvinvointialue	835	583	220	32	3,8	252	30,2	61
Kymenlaakson hyvinvointialue	420	304	116	0	0,0	116	27,6	64
Lapin hyvinvointialue	336	290	45	1	0,3	46	13,7	49
Päijät-Hämeen hyvinvointialue	804	572	232	0	0,0	232	28,9	60
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue	1 010	412	250	348	34,5	598	59,2	123
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	-	-	-	-	-	-	-	-
Pirkanmaan hyvinvointialue	1 416	1 082	333	1	0,1	334	23,6	57
Pohjois-Savon hyvinvointialue	1 133	594	377	162	14,3	539	47,6	82
Satakunnan hyvinvointialue	1 117	509	395	213	19,1	608	54,4	109
Pohjanmaan hyvinvointialue	337	222	115	0	0,0	115	34,1	45
Varsinais-Suomen hyvinvointialue	223	79	16	128	57,4	144	64,6	201
Hyvinvointialueet yht.	13 242	8 233	3 801	1 208	9,1	5 009	37,8	-

Polven tai lonkan tekonivelleikkausta odottavia yli 12 000

Polven tai lonkan tekonivelleikkausta odottavia oli huhtikuun lopussa 12 337 potilasta, joista 53,4 % oli odottanut pääsyä leikkaukseen yli kolme kuukautta. Näistä yli puoli vuotta hoitoa odottaneita oli 23,4 %. Pisimmät odotusajan mediaanit olivat polven tai lonkan tekonivelleikkaukseen Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella (199 vrk), Pohjois-Savon hyvinvointialueella (193 vrk) sekä Päijät-Hämeen hyvinvointialueella (144 vrk). (Taulukko 10).

Taulukko 10. Polven tai lonkan tekonivelleikkausta odottaneet (lkm) hyvinvointialueittain 30.4.2023

Hyvinvointialue	Yhteensä	1-90 vrk	91-180 vrk	Yli 180 vrk	Yli 180 vrk, %	Yli 90 vrk	Yli 90 vrk, %	Odotusajan mediaani, vrk
Etelä-Karjalan hyvinvointialue	344	140	149	55	16,0	204	59,3	110
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	313	223	86	4	1,3	90	28,8	68
Etelä-Savon hyvinvointialue	371	225	144	2	0,5	146	39,4	67
HUS	3 384	1 370	856	1 158	34,2	2 014	59,5	130
Kainuun hyvinvointialue	251	100	101	50	19,9	151	60,2	118
Kanta-Hämeen hyvinvointialue	164	127	34	3	1,8	37	22,6	47
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	140	99	39	2	1,4	41	29,3	57
Keski-Suomen hyvinvointialue	605	377	197	31	5,1	228	37,7	66
Kymenlaakson hyvinvointialue	68	21	24	23	33,8	47	69,1	137
Lapin hyvinvointialue	483	194	240	49	10,1	289	59,8	108
Päijät-Hämeen hyvinvointialue	424	146	127	151	35,6	278	65,6	144
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue	282	61	67	154	54,6	221	78,4	199
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	-	-	-	-	-	-	-	-
Pirkanmaan hyvinvointialue	1 893	1 434	452	7	0,4	459	24,2	53
Pohjois-Savon hyvinvointialue	1 296	250	316	730	56,3	1 046	80,7	193
Satakunnan hyvinvointialue	666	320	299	47	7,1	346	52,0	96
Pohjanmaan hyvinvointialue	365	155	134	76	20,8	210	57,5	105
Varsinais-Suomen hyvinvointialue	1 288	501	439	348	27,0	787	61,1	116
Hyvinvointialueet yht.	12 337	5 743	3 704	2 890	23,4	6 594	53,4	-

Vuoden 2018 alussa tuli voimaan Valtioneuvoston asetus erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä (582/2017). Sen mukaan lonkan ja polven tekonivelleikkauksia tekevässä yksikössä ensileikkausten (primääriasennus) määrän tulee olla yhteensä vähintään noin 600 vuodessa, jotta tekonivelkirurgia ja ympärivuorokautinen päivystys voi sairaalassa jatkua. Lisäksi kiireettömien lonkan, polven ja olkapään tekonivelten uusintaleikkausten yhteismäärän tulee olla uusintaleikkauksia tekevissä yksiköissä vähintään noin 100 vuodessa. Asetus koskee vain julkista terveydenhuoltoa. Asetuksen seurannasta säädetään asetuksen 8 § pykälässä.

Käsitteet ja määritelmät

Kiireetön hoito: tarkoittaa lääketieteellisesti, hammaslääketieteellisesti tai terveystieteellisesti tarpeelliseksi todettua hoitoa ja neuvontaa, joka on järjestettävä ja aloitettava hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa. Erikoissairaanhoidossa hoito tulee kuitenkin antaa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hoidon tarve on todettu ja lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa viimeistään kolmen kuukauden kuluessa. (Terveydenhuoltolaki 1326/2010/51§-53§.)

Hoitoa odottavat: lääkäri tai muu terveydenhuollon ammattihenkilö on hoidon tarpeen perusteella päättänyt ottaa potilaan hoitoon ja potilas on asetettu sairaalasta johtuvista syistä (resurssit) hoitojonoon tai hänelle on varattu aika polikliiniseen hoitoon. Hoitoa odottaviin ei sisällytetä lääketieteellisistä syistä tiettyyn ajankohtaan esim. vuoden päähän sovittuja hoidon antamispäiviä. Hoitoa odottaviin ei sisällytetä myöskään toistuvaa hoitoa tai sairauden seuranta tietyin määräajoin.

Pitkään hoitoa odottaneet: tarkoittaa tässä tilastoraportissa yli puoli vuotta hoitoa odottaneita.

Hoitojonoon asettamispäivä: on se päivä, jolloin potilas asetetaan jonoon odottamaan vuodeosasto-, päiväkirurgista tai polikliinista hoitoa.

Hoidon odotusaika: on hoitojonoon asettamispäivän tai käynnin varauspäivän ja hoitoon odottamisen välinen aika.

Odotusajan mediaani: on suuruusjärjestyksessä asetettujen havaintojen keskimääräinen arvo.

Hoidon tarpeen arviointia odottavat: Potilas odottaa hoidon tarpeen arviointia. Hoidon tarpeen arvioinnissa selvitetään yhteydenoton syy, sairauden oireet ja niiden vaikeusaste sekä kiireellisyys yhteydenottajan kertomien esitietojen tai lähetteen perusteella. Jos hoidon tarpeen arviointi edellyttää erityisiä kuvantamis- tai laboratoriotutkimuksia tai lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön arviointia, asetetaan potilas hoitojonoon odottamaan hoidon tarpeen arviointia. Terveydenhuoltolain mukaan (52 §) arviointi ja siihen liittyvät tarvittavat tutkimukset on toteutettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lähete on saapunut sairaanhoitopiirin sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoitoa toteuttavaan toimintayksikköön. Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa arviointi ja tarvittavat tutkimukset on toteutettava kuuden viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut sairaanhoitopiirin sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoitoa toteuttavaan toimintayksikköön (Terveydenhuoltolaki 53 §).

Hoidon tarpeen arvioinnin tuloksena voi olla jokin seuraavista:

1. Potilas ei tarvitse erikoissairaanhoitoa. Lähettävälle taholle annetaan palaute, tarvittaessa hoito-ohjein.
2. Potilas asetetaan hoitojonoon odottamaan hoitoa, hoitopäätös tehty (jonottamisen syy sairaalan resurssit).
3. Potilaille varataan aika lisäselvityksiä/tutkimuksia varten, jos sairaudesta tai diagnoosista johtuen kaikkia tarvittavia tutkimuksia ei ole mahdollista tehdä lakisääteisessä kuuden viikon/kolmen kuukauden enimmäisajassa.
4. Potilas ei tarvitse nyt hoitoa, mutta hänen tilaansa seurataan, esim. vuoden välein (jonottamisen syy toistuva hoito tai seuranta).

Hoidon tarpeen arvioinnin odotusaika: tarkoittaa lähetteen saapumispäivän ja hoidon tarpeen arvioinnin odottamisen välistä aikaa.

Lähete: on määrämuotoinen asiakirja, jolla sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottaja esittää asiakasta koskevan palvelupyynnön toiselle palveluntuottajalle. Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsytiedoissa ei ole mukana päivystyslähetteitä eikä konsultaatiolähetteitä.

Lähetteen käsittelypäivä: on se päivä, jolloin lääkäri ottaa kantaa lähetteeseen ja tekee suunnitelman jatkotoimista.

Käsitelty lähete: on lähete, johon lääkäri on ottanut kantaa ja jonka perusteella hän on tehnyt suunnitelman jatkotoimista.

Taulukoissa käytetyt symbolit

– tietoa ei ole saatu, se on liian epävarma esitettäväksi tai se on salassapitosäännön alainen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

ISSN 1798-0887

Laatuseloste (SVT)

Hoitoonpääsy erikoissairaanhoidossa

Tilastojen relevanssi

Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn raportointi sisältää tiedot hyvinvointialueiden erikoissairaanhoidon tarjoavien yksiköiden hoitoonpääsyn toteutumisesta. Tietojen raportoinnin perusta on terveydenhuoltolain (1326/2010) 51–53§. Hoitoonpääsyn toteutumista valvovina viranomaisina toimivat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ja aluehallintovirastot (AVI). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tuottaa valvontaa varten tarvittavat tiedot Valviralle ja aluehallintovirastoille.

Tilastoraportti julkaistaan kolme kertaa vuodessa (30.4., 31.8. ja 31.12. ajankohdista). Vuodesta 2021 lähtien erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn tiedot on kerätty ja julkaistu kuukausittain tietokantaraporteilta, vuoden jokaisen kuukauden viimeisen päivän tilanteesta.

Tiedot kerätään hyvinvointialueilta yksiköistä, joissa on erikoissairaanhoidon toimintaa. Hoitoonpääsyn tiedot raportoidaan sähköisinä perusraportteina tiivistetyssä muodossa sekä laajemmin kolmessa eri kuutiassa: peruskuutio, jonoryhmäkuutio ja lasten ja nuorten mielenterveyspalvelukuutio.

Tiedot esitetään absoluuttisina lukuina, prosentteina, mediaanina ja väestöön suhteutettuna.

Tiedot on tarkoitettu ensisijaisesti hoitoonpääsyä valvoville viranomaisille, terveyspalveluiden tuottajille, päätöksentekijöille ja tiedotusvälineille.

Menetelmäkuvaus

Hoitoonpääsy tiedot kerätään hyvinvointialueilta (Ahvenanmaa ei ole mukana). Yhtenä poikkeuksena on, että HUS ilmoittaa kaikkien Uudenmaan alueen hyvinvointialueen tiedot erikoissairaanhoidon hoitoonpääsystä. Tiedonkeruussa mukana olevat organisaatiot poimivat tiedot potilastietojärjestelmänsä ja ilmoittavat ne summatasolla THL:lle. Tilastoraportti tilanteesta 31.12.2022 oli viimeinen kerta, kun tiedot kerättiin sairaanhoitopiireittäin. Vuoden 2023 alusta alkaen tiedot kerätään hyvinvointialueittain ja ensimmäinen tilastoraportti hyvinvointialueittain on 30.4.2023 tilanteesta.

Tilastoraportti julkaistaan kolme kertaa vuodessa ja sen tiedot perustuvat hoitoa ja hoidon tarpeen arviointia odottaneiden 30.4., 31.8. ja 31.12. tilanteisiin. Hoitoa ja hoidon tarpeen arviointia odottaneiden tiedot julkaistaan tilastoraportin lisäksi kerran kuukaudessa. Jonoryhmäkohtaista tietoa kerätään myös toteutuneista hoidoista kumulatiivisesti vuoden alun ja poikkileikkauspäivän välisestä ajankohdasta. Kumulatiiviset tiedot kerätään myös lähetteen käsittelyajoista.

Kaikkien hyvinvointialueiden erikoissairaanhoidon tarjoavista yksiköistä kerätään samat tiedot käyttäen Hilmo – Terveydenhuollon erikoisalajiluokitus pohjaista erikoisalajaotetta sekä hoitoa odottavien kohdalla myös jonoryhmäkohtaista jaotetta. Tiedot toimitetaan THL:lle joko Excel- tai CSV-muodossa. Tiedonkeruun pohjana olevat Excel-tilaukukset ovat standardoituja.

Tietojen kattavuudessa pyritään sataan prosenttiin. Hyvinvointialueiden yksiköt, jotka tarjoavat erikoissairaanhoidon toimittavat tiedot, jotka he poimivat potilastietojärjestelmänsä. Tietojen toimittamisessa THL:ään noudatetaan erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn seurannan ohjeistusta 2021. Tietojen kattavuus varmistetaan myös yhteistyössä valvontaviranomaisten kanssa.

Tietojen tarkkuus ja luotettavuus

Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsy tiedot poimitaan hyvinvointialueiden potilastietojärjestelmänsä. Tietojen oikeellisuus riippuu tiedonantajista. Tarvittaessa hoitoonpääsy tietojen oikeellisuutta ja laatua tarkastellaan yhdessä hyvinvointialueiden tietojärjestelmätoimittajien kanssa. Lisäksi tietoja tarkastellaan tarvittaessa myös valvontaviranomaisten kanssa.

Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tämä 30.4.2023 tilanteesta oleva raportti on ensimmäinen hyvinvointialueittain tehty raportti. Kiireettömän erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn tiedot päivitetään THL:n verkkosivuilla vuodesta 2021 lähtien kerran kuukaudessa. Tilastoraportti laaditaan 30.4., 31.8. ja 31.12. tilanteista.

Tilastojen yhtenäisyys ja vertailukelpoisuus

Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsy tietoja on kerätty vuodesta 2005 lähtien, jolloin kiirettömään hoitoon pääsyn säännökset astuivat voimaan. Nykymuotoinen tiedonkeruu aloitettiin sairaanhoitopiireissä marraskuussa 2007, jolloin kysyttiin lokakuun lopun tilanteesta. Perusterveydenhuollon erikoissairaanhoitoyksiköt ovat tulleet vähitellen mukaan vuodesta 2008 lähtien.

Vuodesta 2013 alkaen on tietoja kerätty samojen ohjeiden mukaisesti ja ovat näin vertailukelpoisia keskenään. Ohjeita on päivitetty vuonna 2021 pienin osin muun muassa on lisätty uusia erikoisaloja.

Vuodesta 2023 alkaen on tiedot kerätty hyvinvointialueittain. Yhden hyvinvointialueen alle on joissain alueella useampi sairaanhoitopiiri tai perusterveydenhuollon yksikkö, joka tuottaa erikoissairaanhoidon palveluja. Hyvinvointialueittain kerätyt tiedot eivät ole suoraan vertailukelpoisia ennen 1.1.2023 kerättyihin tietoihin. 1.1.2023 alkaen alkaa uusi vertailukelpoinen tilastosarja

Tiedonkeruun vastausprosentti on lähes sata sekä hyvinvointialueilla. Järjestelmämuutokset ja versiovaihdokset sekä tietosisällön muutokset ovat aiheuttaneet tiedon laadun väliaikaista heikkenemistä aika ajoin ja tiedon puuttumista jostakin ajankohdasta. Perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon yksiköiden kohdalla tilanne vaihtelee, koska yksiköitä poistuu tiedonkeruusta ja nämä yksiköt ovat siirtyneet hyvinvointialueiden alle. Koko maan tasolla tietojen vertailu on sen vuoksi ongelmallista eri ajankohtina.

Tietosisältö muuttui vuoden 2013 alusta vastamaan paremmin terveydenhuoltolain erikoissairaanhoidon kiireettömään hoitoon pääsyn muutoksia. Tietosisällön muutoksista johtuen aikasarjat eivät ole vertailukelpoisia lähetetietoja lukuun ottamatta aikaisempiin vuosiin. Vuoden 2021 ohjeituksiin tehtyjen muutosten jälkeen, aikasarjat ovat edelleen vertailukelpoisia vuoteen 2013 asti. Vuodesta 2023 alkaen aikasarjat eivät ole vertailukelpoisia lähetetietoja lukuun ottamatta koko maan tasolla.

Jonottamisen syyluokitusten määrittelyä tarkennettiin mm. tapauksissa, joissa potilas ei lääketieteellisistä tai muista perustelluista syistä ole voinut ottaa tarjottua hoitoaikaa vastaan. Määrittelymuutoksilla voi olla vaikutusta kerättäviin tietoihin.

Hoidon tarpeen arviointia koskevat tiedot ovat osittain puutteelliset, koska kaikki tietojärjestelmät ja poimintaohjelmat eivät sisällä jonottamisen syykoodia: hoidon tarpeen arviointi. Kirjaamisessa on myös ongelmia, koska hoidon tarpeen arviointia tulkitaan eri tavalla eri sairaaloissa eikä se käsitteenä ole yksiselitteinen. Edellä mainituista syistä tiedot hoidon tarpeen arvioinnin osalta eivät ole vertailukelpoisia. Vuonna 2022 on tarkennettu yhteistyössä sairaanhoitopiirien kanssa ohjeistusta hoidon tarpeen arvioinnin osalta.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kohdalla kerätään tiedot alle 23-vuotiailta. Hoitoa odottavien sekä hoidon tarpeen arviointia odottavien odotusaikatiedoissa käytetään terveydenhuoltolain edellyttämiä aikarajoja.

Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsy tiedot sisältävät hoitoa ja hoidon tarpeen arviointia odottavien tietoja kuntien ja kuntayhtymien tuottamiin palveluihin. Hyvinvointialueet tuottavat tiedot THL:n ohjeistuksen mukaisesti. Tietojärjestelmillä ja osittain erilaisilla tulkinnoilla esim. hoitoon pääsyn arvioinnista on vaikutusta tietojen yhtenäisyyteen.

30.4.2023 tilannetta koskevat erityiskysymykset

Hyvinvointialueet

Tässä raportissa käsitellään alueita hyvinvointialueittain. Tähän erona on, että Hus toimittaa kiireettömän erikoissairaanhoidon hoitopääsyn tiedot kaikkien Uudenmaan hyvinvointialueiden osalta.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen tiedoissa on ollut vaikeuksia datan latautumisessa tietokantaan. Sieltä puuttuu jonoryhmä tiedot kokonaan. Asiaa korjataan parhaillaan.

Hyvinvointialueiden toiminnan aloittaminen on tuonut haasteita hyvinvointialueille tiedon tuottamisen osalta. Näiden haasteiden parissa työskennellään aktiivisesti.

Hyvinvointialueiden kanssa on yhdessä tarkennettu hoidon tarpeen arvioinnin raportoinnin ohjeistusta, mikä on näkynyt hoidon tarpeen arviointia odottavien potilaiden ja hoitoa odottavien potilaiden luvuissa useilla hyvinvointialueilla. Tämä työ on vielä kesken ja näkyy luvuissa viiveellä.

Kaikkien hyvinvointialueiden luvuissa saattaa olla lukuihin vaikuttaneita kirjaamisvirheitä.

THL on ohjeistanut, että hoitoa odottaviin tietoihin sisällytetään sekä potilaan että organisaation peruuttamat jo sovitut hoitoajat koronavirusepidemian takia.